DISPUTATIO MEDICA
INAUGURALIS,
DE
FEBRIBUS TERTIANIS INTERMITTENTIBUS.

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

GULIELMI ROBERTSON, S. S. T P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ PRÆFECTI,

NEC NON

Ampliſſimi SENATUS ACADEMICI conſenſu,

Et nobiliſſimae FACULTATIS MEDICÆ Decreto,

PRO GRADU DOCTORIS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini ſubjicit

GULIELMUS GRIEVE,

BRITANNUS.

Ad diem 12 Septembris, hora locoque ſolitis.

He had a fever.——
And when the fit was on him, I did mark
How he did ſhake. SHAKESPEAR.

EDINBURGI:

Apud BALFOUR, AULD, et SMELLIE,

Academiae Typographos.

M,DCC,LXX.

WELLCOME
LIBRARY
INSTITUTE

VIRO NOBILISSIMO

GULIELMO

COMITI DE MARCH ET RUGLEN,

&c. &c. &c.

INCLYTI ORDINIS DIVI ANDREÆ EQUITI;

EX CUBICULO REGIO DOMINORUM UNI;

CLASSIUM SCOTICARUM PROPRÆFECTO;

ET

CURIÆ SUMMÆ BRITANNICÆ,

A PATRIÆ SUÆ PROCERIBUS,

SENATORI HAUD SEMEL CREATO;

OB MULTA IN SE COLLATA BENEFICIA,

GRATI ANIMI MONUMENTUM,

SUMMA REVERENTIA,

HANC DISPUTATIONEM

D. D. D.

GULIELMUS GRIEVE.

DISPUTATIO MEDICA

DE

FEBRIBUS TERTIANIS INTERMITTENTIBUS.

FEBRES intermittentes eae ſunt, quae paroxyſmis pluribus, apyrexia, ſaltem remiſſione evidente interpoſita, cum exacerbatione notabili, et plerumque cum horrore redeuntibus, conſtant *.

Hae, pro intervallorum diverſa diuturnitate, in quotidianas, tertianas, et quartanas, dividuntur. Eſt autem intervallum, quicquid temporis duarum acceſſionum initiis interponitur, ſive totum illud ſpatium quod quaelibet pyrexia et apyrexia ſimul explent. Itaque

* Cull. Gener. Morb. p. 254.

que quotidianae acceſſiones, ſingulae poſt horarum vicenarum et quaternarum, tertianae poſt quadragenarum et octonarum, quartanae poſt ſeptuagenarum et binarum, intervalla, repetunt.

Præter haec genera, ſcriptores, prae caeteris antiqui, febres intermittentes in quintanas, ſextanas, ſeptanas, et ſic deinde, deduxerunt; quae quidem formae vel nunquam revera incidunt, vel, ſi incidant, ad aliquam trium modo memoratarum referre commode queunt. Exempli ergo, ſive tertiana unam acceſſionem intermittit, ſive quartanae acceſſio unius diei ſpatio retardatur, in utrovis caſu quintana ſubnaſci videbitur, et tertiana, duas intermittens acceſſiones, ſpeciem ſeptanae, et ſic deinde, praebebit; quo magis omnem ultra quartanam diviſionem ſupervacuam eſſe judices.

Porro, e tribus quae retinuimus generibus, quartanae rariores, rariſſimae quotidianae, multo vero longe frequentiſſimae tertianae ſunt. Atque ideo, licet latius intermittentes comprehenſurus; de his tamen praecipue agendum exiſtimavi.

Denique,

Denique, adeo diviſiones ſupra quartanam locum non obtinent, ut, ſi quoties tertianae prae quartanis et quotidianis incidant, et quoties in illam hae ipſae poſita ſua forma mutentur, reputes; profecto unum tantummodo intermittentium genus funditus ſubeſſe, idque tertianam eſſe, dicas; neque, quin quotidiana ad tertianam perpetuo, quartana ſaepe, redeat, dubito; ſemper vero quartanas tertianarum naturae eſſe participes, credere vetant illae aliquando per populum, ab initio ad finem, propria forma retenta, graſſantes, et neque aetatum neque naturarum diſcrimini parcentes *.

Quod vero ad ſpecies tertianae attinet, has, pro ſignorum differentiis, quae toties cum aliis morbis permiſcentur, conſtituere, foret arduum. Facilius eſt et majoris momenti pro typorum diſcriminibus diſcernere ſpecies; quod igitur perficere tentabo. Species memoria maxime dignae, et quae id nomen ulla ex parte merentur, hae ſunt: Et primum,

Tertiana

* Sennertus de febribus, lib. 2. cap. 20.

Tertiana legitima

Ea eſt, quae tempore ſupra dicto repetit, et cujus pyrexiae ultra horas duodenas non excurrunt.

Tertiana duplex

Quotidie accidit; ideoque pro quotidiana falli poteſt: A qua tamen eo diſtinguitur, quod primi et tertii dierum acceſſiones inter ſe magnitudine impetus reſpondent: Item ſecundi et quarti dierum: Sed utraeque, ſcilicet imparium dierum acceſſiones, ab utriſque, nempe parium, inter ſe diſſimiles.

Tertiana duplicata

Accessionem duplicem habet, unoquoque die impari, diebus paribus nullam; hanc ſpeciem, quae perquam raro incidit, egregius Cleghorn tantummodo pro prioris varietate habet.

Tertiana

Tertiana triplex

Tribus ſeparatis acceſſionibus, ſive pyrexiis, et totidem unicuique apyrexiis interpoſitis, conſtat; quarum acceſſionum binae in dies impares, ſingulae in pares, incidunt; eſtque haec vera Hoffmanno * dicta ſemitertiana.

Tertianæ ſpuria et ſubcontinua

Sunt verae formae, quas tertianae, mox in continuas degeneraturae, aut hae in illas mox rediturae, aſſumunt. Eſt autem ſpuria ea tertiana cujus pyrexia duodecimam horam tranſilit; ſubcontinua, cujus pyrexia viginti aut amplius horas perdurat.

Vernalis et Autumnalis

In ſpecierum numero apud ſcriptores locum obtinuerunt: Quae utique non aliter pro ſpeciebus habendae ſunt, quam quatenus habitum phlogiſticum aut putridum deſignant. Vernales intermittentes, vernis diebus, ſub

* Vol. 4. § 1. cap. 5.

ſub coelis frigidioribus, robuſtis et florentibus aetate, contingunt, et in phlogiſtico habitu praecipue conſtant; autumnales, autumno tempore et in calidis regionibus, quae habitum phlogiſticum repellunt, dominantur, et putridum habitum frequentiſſime tenent.

HISTORIA MORBI.

Historiam morbi ita pertexam, ut primum, ſimpliciſſimam rationem qua acceſſiones fiant exponam: Tum quaedam magis inſueta, ſeſe in certis rebus implicantia, tradam: Poſtremo, quibuſdam formis inſolitis quas aliquando morbus induit commemoratis, orationem concludam.

Accessio intermittentium, nam unam inſtar omnium exequar, in tria tempora dividi apte poteſt, ſcilicet, primum, horroris, frigoris, et tremoris; tum caloris; poſtremo, ſudoris.

Quæ ut non ſeparatim; nam adeo inter ſe permiſcentur, adeoque aliud in aliud incurrunt, ut ſeparatim quaeque orationem parum recipiant;

recipiant; ita perpetua dicendi ſerie, ſed ordine tamen, perſequar.

Lassitudo, debilitas, cum oſcitatione, et quandoque ſomnolentia, imminenti acceſſioni antecedunt; homo a motu alienus, degravatus, quieſcere recumbens cupit; interdum tergum dolet, cum moleſta tenſionis circa praecordia ſenſu; deinde tranſitus eſt ad horrorem; extrema palleſcere incipiunt, qui pallor a pedum et manuum digitis verſus truncum, a ſummis naribus ad reliquum vultum, procedit; genae, oculi, et tempora collabuntur; totum corpus contrahitur. Contrahitur praecipue cutis, in qua ſumma vaſa evaneſcunt; papillae per cuticulam diſpoſitae prominent, qui objectus apud omnes gentes cutis anſerina audit. Et jam frigus ſentitur, plerumque a pedibus, aliquando a tergo, incipere; huic autem quaſi aquae aut aëris frigus affundi aut adſpirare videtur; jam corpus omnem frigoris externi auram perſentit; neque cutis quoque calor, admoto thermometro, non imminutus *, ſed minus quam pro aegrotantium ſenſu

* Sauvagianis et aliorum experimentis conſtat, frigoris initio corporis calorem ſatis multum imminui: Qui id, experimentis quoque captis, negant, ſub frigoris finem calorem

ſenſu cernitur; toto deinde corpore, praecipue tergo, tremuli motus diſcurrunt. Mox frigoris ſenſum tremor et convulſivi muſculorum ſuccuſſus comitantur; et, prae caeteris, tremunt artus, et dentes magno cum ſtrepitu crepitant.

Cum haec aliquamdiu rerum facies permanſit, tum calor, primum circa praecordia rediens, paulatim ad alia corporis accedit; iſque cum frigore tantiſper alternans, tandem frigus ſuperatur, ſimul tremor deſinit. Calore ſic per totum corpus diffuſo, color ad ſumma corporis et plenitudo redeunt; quibus creſcentibus, vultus et oculi cum rubore turgent; caput dolet; arteriae temporum valide vibrant; turbantur ſenſus; et modo delirat homo, modo comate et acceſſione apoplectica, ſomnum referente, conſopitur; neque prius excitatur, quam affluere ſudor coeperit.

Sudor circa cervices et pectus primum fere oboriens, prout latius per corpus effunditur, turbas

rem duntaxat explorant, quo tempore frigoris ſenſu nondum ſummoto, tamen calor corporis naturalis aut major eſſe incipit: Neque alia de hac re controverſiae cauſa eſt, niſi quod diverſis acceſſionis temporibus experimenta capta videntur.

turbas cohibere, deinde levare, poſtremo, ipſe jam toti corpori communis, pellere omnes ſolet, et apyrexiam reſtituere.

Atque haec omnia evidentiora ſunt; ſed et alia per acceſſionem incidunt, quae et ſervanda diligenter medentibus ſunt, nec nobis hoc in loco praetermittenda.

Pulsus ante acceſſionem gravatus tardeſcit; qua coepta, idem parvus, debilis, frequentior, et ſaepe expers ordinis; aliquando tamen plenior et validior * evadit; mox, decedente frigore, etiam plenior, validior, minus frequens, ordinis tenacior, ſed adhuc durior, et contractior, ad ſudorem perſtat; poſt quem, mollior et tenuior uſque factus, demum ad naturalem modum redit. Neque

Spiritus non etiam afficitur, qui, veniente acceſſione, anxietati circa praecordia ſentitae, parvus, deinde frequens et difficilis, ſuccedit; ſimul tuſſis continua ſaepe vexat: Idem, calore accedente, major, minus creber, laborioſus minus, tandem, diffluente ſudore, ſolvitur.

* Cleghorn's diſeaſes of Minorca.

Secretiones, mànente frigore, multum imminuuntur; cutis, os, et lingua, areſcunt; ſitis inexplebilis eſt; urina aut nulla, aut parca, limpida, inodora, nec ſedimentum habitura, effertur; contra, ſub caloris finem, cum ore cutis humeſcit; promptius et copioſius effluit urina, quae, procedente etiam acceſſione, colorata, craſſum ac lateritium quaſi quiddam ad imum vaſis dejicit: Quod ſi forte quid exulceratum alicubi corporis eſt, id inter frigendum areſcit, inter calendum in majus inflammatur, inter ſudandum humorem libere fundit.

Appetitus, praeter ſitim quam immodice auctam diximus, frigoris ſtadio delentur, cibi et prae caeteris carnes faſtidiuntur. Ventriculi languor, nauſea, et ſaepe vomitus, hoc tempore incommodant, quae, acceſſionis progreſſu decreſcentia, ſudore ſoluto tolluntur.

Atque haec omnia fere pyrexiae communia ſunt. Verum, ut pyrexiam inter et apyrexiam limites non ita diſcreti ſunt, quin in hac, ſive paulo poſt illam praeteritam, ſeu paulo ante futuram, quaedam, ſi non febrilia, tamen moleſta, quandoque accidant; ita de iis pauca quoque dicenda ſunt.

Soluta

Soluta jam acceſſione, languor quidam et debilitas, cum inſigni frigoris externi ſenſu, manent; quo tempore, urina reddita lateritium aliquid dejicere non ceſſat. Item paulo ante proximam acceſſionem, ſaepe moleſtiae, cum capitis et tergi doloribus, ſentiuntur; ſuntque ea quoque citra febrem ſolita. Verum

Quaedam inſueta magis, licet rara, non tamen omittenda ſunt. Aliquando ſine frigore acceſſio eſt; pro quo, aliquando apoplexia *, aliquando delirium † magnum, incidit; eſtque ubi calori loquacitas inſueta, et ſimilia plura ‡, antecedunt.

Formae inſolitae, quas intermittentes quandoque induunt, cognoſcantur quoque oportet. Itaque nunc pro lethargo apparere, nunc graves capitis dolores imitari, nunc inteſtinorum dolorem et tormina ſimulare, nunc convulſionem, nunc aſthmatis, nunc ophthalmiae, ſpecies, ſumere viſae adeo ſunt, ut, intermittentes eſſent, necne, judicatu eſſet anceps.

Quae

* Sydenhami oper. 307.

† Pringle's diſeaſes of the army, 182.

‡ Senac de recondita feb. intermit. 25.

Quæ tamen, quo magis ad hanc rem et locum pertinere credas, affectus intermittentium eſſe ſcias; ſi eum qui his ante laboraverit afficiunt; ſi ſubito cum magna debilitate, oſcitatione, capitis dolore, et ſimilibus, accedunt; ſi poſt certum tempus cum ſudore remittunt; et certius etiam, ſi circuitibus intermittentium ſolitis, aut circa hos, cum frigore acceſſio fit; ſi, poſt hanc, lateritium aliquid urina dejicit; ſi cauſae intermittentium remotae praeceſſerunt; poſtremo, ſi, quo tempore haec omnia fiunt, intermittentes per populum graſſantur.

CAUSÆ REMOTÆ.

Causas remotas ſeu principia tradendo, de eo primum quod frequentiſſime ad febrium intermittentium exortum pertinet, ſcilicet inquinamentis paluſtribus, agam.

In regionibus ſeptentrionalibus, ubi frigora intenſa et continua ſunt, febres intermittentes nunquam incidere; contra, in plagis meridionalibus, ubi calores magni ſunt, per populos,

los, praecipue aeſtate et autumno, graſſari, et hyemalibus frigoribus, dummodo haec ſatis magna ſint, reprimi rurſus, notae ſunt; unde calorem his febribus conſtituendis quodammodo neceſſarium colligo *.

VERUM, quanta quanta ſit caloris vis febres intermittentes gignendi, inquinamenta, de quibus agitur, ab humoris vicini copia oriantur neceſſe eſt. Itaque, niſi in locis paluſtribus, in aquae ſtagnantis vicinio, juxta lacus ſordentes, foſſaſque, hic morbus endemicus non eſt: Quamdiu piſcina Stutgurdiae fuit, intermittentes malae dominatae ſunt, qua deinde exſiccata et in amoenum pratum mutata, illae adeo rarae exſtiterunt, ut endemicae amplius non appellandae viderentur; et quicquid morbi reſtitit, id a quibuſdam foſſis ſuburbanis retro repetendum repertum eſt †. Adeoque humiles et humentes loci, ad morbum generandum valere, adeo ab eodem editi ſiccique liberi eſſe, ab omnibus dicuntur, ut intermittentium

* Quod vero attinet ad anni tempora, certe cujuſcumque generis paludes, media hyeme donec flaverint auſtri atque alii venti quibus incaleſcat verna tempeſtas, innoxiae ſunt. Lanciſii oper. lib. 1. p. 1. cap. 5.

† Lanciſ. opera lib. 1. p. 1. cap. 3.

termittentium numerum pro humoris abundantia eſſe credas: Quod tamen humor, quantus quantus ſit, ne calore quidem adjutus praeſtare poteſt; quid enim ab utroque niſi halitus aquoſi copia magna oriri poteſt? Quae tantis morbis, quantae intermittentes vulgo ſunt, gignendis par eſſe minime poteſt. Non nautae, non lacubus dulcibus accolae, prae caeteris, intermittentibus laborant: E contrario, lacus propemodum exſiccati endemicas intermittentes feciſſe dicuntur; niſi repletis iterum dulci aqua eorum alveis, non removendas.

Noxa igitur intermittentes excitans plus agit quam ſimplex humoris et caloris vis; itaque cum cives quidam Romani rus forte proficiſcerentur, ventus ſubito mutatus e tractu paludum adflavit, quo facto, quotquot hoc iter una fecerant, intermittente mala correpti ſunt. Unde colligi licet, vehementem hunc et ſubitum effectum a potentiſſima cauſa oriri; neque in hoc caſu dubitandum eſt, quin e palude halitus ſummiſſus inſignem aliquam mutationem, qua adeo nocens facta ſit, ſubierit. Cum autem putredinis opus potentiſſimam noxam edat, ita eam de qua agitur in putredine conſiſtere veriſimillimum eſt: Verum, ut jam

ante

ante dictum eſt humor et calor, quae putredinem, intermittentes etiam, gignunt; quo magis inquinamenta paluſtria putredine has febres facere exiſtimes.

Putredinis materia eſt ea quae ab animalibus et plantis corruptis oritur, cauſa corrumpens calor cum humore eſt. Cumque totus terrarum orbis hanc ubique materiem ſuppeditet, et in pleriſque locis cauſa corrumpens ſuppetat, mirum non eſt quod adeo late per orbem febres, cum aliae, tum, prae caeteris, intermittentes dominentur. In plagis terrarum calidioribus nihil praeter ſiccitatem et bene perflatum aëra iis occurrere, in frigoribus intenſis nulla aut humoris aut ſtagnationis vis eaſdem gignere, poteſt.

Porro, inquinamenta ipſa materia corruptrice inſtructa eſſe, experimento claro Lancisius demonſtravit: Is pannum laneum ſumpſit, dimidium linteo cerato tectum, dimidium alterum vento e paludibus perflanti objectum; quem deinde ſequente die convolutum in angulo domus poſuit; cumque aliquamdiu poſt evolutum inſpexiſſet, partem quae inquinamentis patuerat, plenam vermibus diverſarum figurarum, atque etiam minutiſſimis ovulis, cinerei praecipue coloris, inſtar

ſtar lendium, quorum ſane alia uno latere turbinatam, alia fere ſphaericam, alia denique ovalem figuram, reperit. Contra vero, portionem panni, quam tela cerata paluſtribus effluviis inquinare prohibuit, nullis prorſus foedatam vermibus, vel ovulis deprehendit *.

Unde et vermium in his et ſimilibus febribus generata copia obiter explicabilis eſt.

Ex his dictis, unde etiam, quod lacus et inundationes vix in quantumvis magno calore periculo ſint, priuſquam aqua eo uſque exſiccata fuerit ut limus jam eminere ſupra ſummam eam incipiat, diſci clare poteſt. Itaque in Ægypto Inferiori, inundante Nilo; accolae ſecunda valetudine utuntur: Quo in proprium alveum refluente, et varia ex animalibus et plantis impuro aëri objecta deſtituente, cum aliae malae, tum prae caeteris febres intermittentes, erumpunt.

Ex quo ne humorem quidem cum calore, data etiam materia corrupta, ad putrefaciendum hanc ſine aëris aditu, ſufficere manifeſtum eſt: Quo quidem fit, ut aër concluſus et ſtagnans paludum inſalubritatem augeat, et in

* Lanciſ. lib. 1. p. 1. cap. 16.

in locis calidioribus ſilvae praecipue ſint peſtiferae .

Eaedem febres, quo calidius coelum ſub quo naſcuntur eſt, eo pejores erunt ; ſi quidem calor non ſolum earum rerum, quae ad inquinamenta generanda pertinent copiam adauget, ſed et ipſa inquinamenta magis potentia reddit ; Quae quidem pro fermento putrido agere, hoc inſuper indicio eſt. Quod in aere iis repleto leves intermittentes cito peſſimam naturam aſſumunt, et variolae adeo in putridam naturam eodem tempore ruunt, ut ex univerſis corporis foraminibus ſanguis ſaepe dimanet ; ſimul cibi ex animalibus parti rapide putreſiant.

In regionibus calidis ſigna intermittentium putredinis multo quam alibi majora et magis evidentia ſunt ; propterea quod illic habitus in putredinem magis vicinus eſt, et inquinamenta magis potentia cito humanos humores in ſuam naturam convertunt, et ſic formidandam morbi faciem oſtendunt.

In hujuſmodi caſu intermittentes contagione praecipue propagantur. Ergo credibile eſt, niſi in regionibus calidioribus, ubi malam na-

turam adeo facile aſſumunt, per contagionem non ſpargi.

In regionibus magis ſeptentrionalibus ſigna putredinis pauciora ſunt; verum magna, quam una et altera acceſſio infert, debilitas, quaeque in multum indies augeſcit, morbi naturae aliquid quaſi putredinis ſubeſſe, argumento eſt.

Haec putrida inquinamenta facile in ventriculum deſcendere, ibique ſimilem naturam gignere, poſſunt. Cujus naturae, bilis quo tempore hae intermittentes febres vigent abundans, facile fit particeps. Unde, quare tantum bilis corruptae in his morbis ſit, in promptu ratio eſt; quae corrupta bilis natura nonne vim febri addere poteſt?

Veriquesimile eſt, bilem proprio quodammodo per inquinamenta mutatam et corruptam, dyſenteriam potius, quam febres intermittentes, gignere.

Eadem inquinamenta porro poteſtate ſeptica nos afficere, hoc etiam aliud indicium eſt, quod cibi aut potionis materia naturae ſepticae reſiſtenti viventes a morbo liberiores evadunt. Itaque clariſſ. Cleghorn, eos qui vinctorum cuſtodiam agere juſſi erant,

et

et duos menſes uvis, ficis, et ſimilibus fructibus, vitam ſuſtentaverant, ipſo tempore quo intermittentes ſaeviſſima ſtrage graſſarentur, bene fere valuiſſe, auctor eſt *.

POSTREMO, ſepticam ſeu putridam inquinamentorum cum naturam, tum in noſtris corporibus actionem, viſa in cadaveribus confirmant. Inciſis CLEGHORN cadaveribus, omentum, meſenterion, colon, et ſimilia intus, vel nigra vel prorſus corrupta deprehendit †. LANCISIUS "inteſtina fere undique ſphacelo tentata continere foediſſima recrementa, vermiumque copiam," obſervavit ‡.

INQUINAMENTA ipſa ſeptica eſſe, et ad conſimilia effecta praeſtanda et putridum in noſtris corporibus fermentum movendum, pertinere, demonſtrato; reſtat ut eadem inquinamenta, quod ex intermittentium febrium hiſtoria diſci poteſt, citra fermentum putridum evidens, ita in cerebrum agere, ut eas febres efficiant, deinceps oſtendatur: Quae in cerebrum, citra putredinem, actio iis fere uſu venit, qui in

* Cleghorn's Diſeaſes of Minorca, pag. 178.

† Ib. pag. 165.

‡ Lanciſii Oper. Lib. 1. Epid. 1. cap.

in regionibus frigidioribus longius a paludibus habitant, et quorum vires concoctrices validiores, et humores integriores, fortius fermenti poteſtati reſiſtunt.

Ejusdem actionis effectus, intermittentium de quibus agimus, funditus origo cauſae eſt; dum putrida ſigna, quae jam relata ſunt, tantummodo ſecundum locum obtinere, et ſub habitu corporis ad putredinem vicino, et magna inquinamentorum potentia, tantummodo agere judicanda ſunt.

Inquinamentorum haec in cerebrum actio ſedans eſt; quippe quae ejuſdem naturae ſit ac vapor gangraenoſus, qui adeo ad mortem inferendam poteſtate debilitante pronus eſt. Cum qua inquinamentorum vi ſedante, quod omnibus ſedantibus, puta opio et ſimilibus, commune eſt, ſtimulans quaedam interdum complicatur; itaque prima inquinamentorum perveniens ad cerebrum vis phrenitida fecit: Et in validis ac robuſtis corporibus, praecipue habitum phlogiſticum habentibus, ut intermittens primo quoque tempore continuae febris formam indueret, in cauſa fuit.

Sic

Sic inquinamentorum origine, natura, et praecipuis effectibus explicatis; jam monendum videtur, eorum effectus non eoſdem eſſe, quos uniuſcujuſque alius rei, quae a certa putredine proficiſcens, ad eandem certo modo generandam pertinet, haberi oportere. Nam multi, miris modis, quaſi gradus poteſtatum putrefacientium ſunt; quorum plerique parum adhuc comperti diverſiſſimos natura effectus edunt; et, ſive materiem fermentationi ſubjectam, ſeu varia materiae fermentandae neceſſaria, mutamus, effectus quoque, ſeu res procreata, mutabitur. Nihilo tamen minus, utut ſingulae ejuſdem putredinis poteſtates inter ſeſe varient, hoc omnibus commune eſt, ut tales effectus, qualis cauſa generans fuerit, edant, omneſque magis aut minus ſedent.

Ex dictis de inquinamentis, ea ipſa per ſe, aut ea contagia, ubi ſatis magna copia aut valide ſatis corpori incumbunt, in quolibet fere habitu, morbum facere poſſe diſcitur; e natura tamen inquinamentorum, quoque et intermittentium hiſtoriis per populum graſſantium, eos facilius aliis, quorum corpora ad putredinem magis vicina, aut debilia atque mobilia ſunt, affici diſcimus.

De

De habitu in putredinem magis vicino pauca dicam.

Febres intermittentes, ut ante dictum eſt, plerumque, praecipue aeſtate et autumno incidunt, quo tempore firma ſimplicia reſolvuntur, fibrarum motricium vis imminuitur, et totius corporis habitus magis, quam ullo alio tempore, is eſt qui putridus vulgo audit. Qui habitus qualis re vera ſit, dictu difficile eſt; niſi quod hoc conſtat, noxas putridas, hoc tempore corpori admotas, ut hujus humores ad mutationem et ſimilem iis naturam, vergant, efficere.

Cujus habitus cauſae e caloris et humoris in corporibus noſtris effectibus trahi forſan poteſt. Uterque autem, hoc de quo loquimur tempore autumnali, ſuppetunt; nam autumnales dies caleſcere adhuc perſtant, et longiores, quam aeſtivae, noctes humoris abundantiam praebent. Verum, ut de utroque verba ordine fiant:

Calor, paulatim agens, ut modo dictum eſt, firma ſimplicia reſolvit, fibrarum motricium vim imminuit, et earundem mobilitatem auget; idem ſubito admotus, una cum inquinamentis vel contagione, intermittentes

tes in continuarum formam magis inclinatas dabit. Quin et fieri poteſt, ut, fluentiores humorum partes e corpore diſſipando, reliquos acriores reddat, aut motum eorum inteſtinum augendo, ſalinam materiem evolvat; et ſic quoque acrem iis naturam impertiat.

Humor, cum calore conjunctus, firmorum reſolutionem multum auget, et perſpirationem impediendo, deteriores humores intus efficit. Perſpiratio autem dupliciter cohiberi poteſt; nam firma viva vel adeo elanguent, ut partem humorum, quam ejici ſalus poſtulat, ejicere nequeant; vel aer, jam humore ſatur, vaporis perſpirabilis non ſatis queat recipere. Verum, quaecunque ſit rei cauſa, aut quacunque eam explices, res ipſa certa eſt. Nec quiſquam dubitet, quin, in humido aere, pars humorum, qui perſpiratione exire debet, intus retenta, reliquos deteriores quodammodo faciat.

Debiles et mobiles corporis habitus, prae caeteris, ut ante dictum eſt, inquinamentorum aut contagionis noxam recipiunt, et, cum ea agentes, ad morbum gignendum faciunt.

Verum ea ipſa inquinamenta, aut contagia, licet re vera in corpora inſint; tamen, niſi

ſi ab aliquibus cauſis debilitantibus adjuta, ſaepe morbum efficere nequeunt. Hujuſmodi cauſae, quae occaſionales dici poſſint, ſunt

Frigus et humor corpus male afficientia; animi affectuum deprementium effectus, qualis triſtitia, metus, deſperatio, et id genus; nimia venus; quaedam ventriculi, praecipue e cruditate ortae, affectiones; fatigatio et vigilia; humorum, ſive ſanguinis amiſſione, ſive alvo purgato, ſeu aliis excretionibus auctis jactura; immodica potatio; et alia ſimilia.

CAUSA PROXIMA.

Causam intermittentes febres continentem in cerebro et nervis ſedere, jam inter pleroſque convenit. Multa id ſuadent, quorum uno ero contentus, ſcilicet inquinamenta, vel contagionem, ad actiones ſuas ſolis animi affectibus, adeoque ſubito, ſaepe impelli, ut neque ſimplicia firma neque humores quo mutentur tempus permittatur.

De

De qua re, quo accuratius judicetur, quae incipientibus intermittentibus ſigna prima prodeunt, conſiderandum eſt. Ea debilitas et languor ſunt: Quae motus animales, qui dicuntur, et cerebri vim multum debilitari docent.

Earundem harum febrium cauſas remotas et poſſe, et re vera pro ſedante agere, ideoque et hanc cum languore debilitatem, quam principem in intermittentibus affectum volo facere, demonſtravi. Quae res, ſi quae protinus principem affectum ſequuntur ſigna perſpiciantur, porro confirmabitur. Itaque fibrarum muſculoſarum vis imminuitur, cor et arteriae languidius agunt, harum percuſſus parvi debilitantur; qui cordis et arteriarum ſtatus brevi totum corpus adficit; ſummum corpus, ſanguine in ejus vaſa extrema parum valide impulſo palleſcit; ſummoto e vaſis ſanguine, praecipue iis quae longiſſime e corde diſtant, haec per ſimplicem ſuam elaſticitatem contrahuntur; quae contractio, vi inſita ipſorum vaſorum, quae per vim nervoſam uſque intenditur, ob hujus quoque defectum languentem etiam in majus augebitur. Qui poſterior effectus periphericus ſpaſmus

D dicitur,

dicitur, cum e contrario, abſente ſpaſmo et ſanguine ſua vaſa debito ritu replente, corpus ſub perpetua quadam tenſione teneatur, et color naturalis ſervetur.

Debilitatæ cerebri ſic per univerſum corpus viſae, actioni, mox aucta cordis et arteriarum ſupra naturae modum ſuccedit; quae aucta cerebri vis, minutam illam uſque excipiens, ideo ejus ut cauſae effectus habita eſt: Qua autem ratione quove pacto illa hanc, ſcilicet debilitas cerebri ejuſdem vim, quam ante, validiorem efficiat, nondum explicatum, ego ad eam corporis legem in qua vires medicatrices * conſtant, rem integro referendam judico; per eam legem corpus noxia repellendi, eorum effectibus reſiſtendi, et proprium ſuum libramen reſtituendi, poteſtate praeditum eſt.

Ad quam rem illuſtrandam, exemplum ſimile a rebus ſedantibus traham; ab iis enim cerebri actionem debilitantibus, cordis tamen et arteriarum vim intendi haud ambigue cernitur; itaque opium, a quo vim cerebri imminui nemini non notum eſt, certo modo datum,

* Gaub. pathol. § 633.

tum, ejuſdem vim, praecipue qua ad cordis et arteriarum motus dirigitur, tamen intendere poteſt.

Porro, ne quid, quod ad noſtrum hujus rei judicium declarandum pertineat, omittatur, modo dictum eſt pallorem a cordis et arteriarum debilitate, qua haec ſanguinem ad ſummi corporis vaſa extrema propellere nequeunt, a vaſorum ſimplici ob ſanguinem ſubtractum elaſticitate, poſtremo a vi inſita, ob nervoſae poteſtatis qua aliqua ex parte haec ſuſtentatur defectum, languente, ſuboriri, et ſanguinis, ſua vaſa replentes, tenſioni colorem naturalem deberi: Nunc quod haec ſigna manente frigore manent, eadem res et praecipue ſpaſmus in cauſa eſt. Sublata enim ſubito tenſione qua fibrae muſculares diſtentae tenebantur hae non contrahuntur ſolum, ſed diſtendente cauſa ablata, neque vi nervoſa ad ipſas ſolita copia perveniente, conſtringitur; quo ſpaſmo fit ut effectus ejus, quos memoravimus, toto caloris tempore permaneant; idem cordis et arteriarum impetui jam renovato uſque reſiſtens, et ea irritans niſi repetita cerebri actione, et ſudore demum undique

dique dimanante, et omnia ſumma vaſa relaxante, non exſuperabitur.

Est ſpaſmus, a frigore, ſaepe nulla praeeunte debilitate effectus, quod minus rem reputantem in opinionem adduceret, quaſi frigus renovatam, de qua loquor, cerebri actionem funditùs praeſtaret; quod neutiquam frigus facit. Et tantummodo ejus actionis jam ante renovatae ſignum, non cauſa eſt; itaque in variis phlegmaſiis humorum congeſtio, plenitudo, et ſimilia praecedunt, quae moleſtiam exhibendo, et cerebrum irritando, hujus actionem, praeeunte frigore, renovant. Quod ipſum frigus renovatae actionis, non cauſam, ſed ſignum, eſſe oſtendit. Sed hoc ſic interveniens frigus ſpaſmum roborare, et ut difficilius, quam ſine eo, vincatur, efficere poteſt.

Proximam igitur intermittentium cauſam in his tribus ſtatibus, cerebri et nervorum debilitate, ſpaſmo peripherico, et actione in majus renovata, conſiſtere, demonſtrare ſum conatus; qui tres ſtatus, ut manifeſto re vera adſunt, ita quo modo alius alium efficiat ignoratur; et donec de nervis doctrina, a cujus cognitione

cognitione haec pendet, penitus innoteſcat, uſque ignorabitur.

RATIO MEDENDI.

Febrium intermittentium curatio in duas partes diſcedit, dum vel in acceſſionibus praeſentibus tollendis verſatur, vel extra has ad futurae occurrendum dirigitur.

Ad acceſſionem praeſentem tollendam, moderari ſpaſmo, quantum in poteſtate noſtra eſt, eundem ſolvere adnitimur; eo conſilio, quo facilius citiuſque acceſſionem quoque ſolvamus: Quod quidem *emeticis*, *ſalibus neutris*, *potionibus diluentibus*, et *antiſpaſmodicis* quae proprius ſic dicuntur, moliri ſolemus.

Quo deinde facto, et acceſſione vel conatibus noſtris interciſa, vel curſu ſuo utique peracto, auxilia adverſus cauſarum remotarum vim et actionem adſtruimus.

Quod duabus rationibus adgredimur, primumque, prout in habitum phlogiſticum agunt, *ſanguinis detractione*, quae inſuper adverſus aliquos adfectus, ſi opus fuerit, in ipſa acceſſione bona eſt; item per *veſicatoria* et ſimilia; poſtremo

poſtremo, alia *antiphlogiſtica* auxilia adverſamur.

Rursus earundem cauſarum remotarum actionem, prout in habitum ad putredinem inclinantem convertitur, ſive in primis viis per *emetica*, *carthartica*, et *clyſteres*, ſive in reliquo etiam corpore per *antiſeptica*, quae putredinem accumulare intus prohibent, retundere conſilium eſt.

Porro, ne acceſſio redeat, pro virili nitimur, primum quo minus ſpaſmus efformetur, *emeticis*, et *antiſpaſmodicis*, prohibendo.

Vel efficacius id attentamus, debilitatem, quae ultima mali radix eſt, calido pyrexiae aeſtu arte ante frigus morbi excitato, *calore*, ſudorem *moventibus*, *ſtimulantibus*, *exercitatione vehementi* adhibitis, removendo.

Vel ad eandem rem praeſtabiliora etiam ſunt *tonica*. Quorum e magno numero qui adhibitus eſt, ea reliquis praeſtant, quae, praeter eorum in genus nervoſum actionem, qua radicale malum depellunt, haud exigua poteſtate antiſeptica inſuper pollent; et cauſa remota quam ad putridum fermentum intus agere dictum eſt, quo minus intus augeatur prohibent. Ea autem e foſſilium genere ſunt *ferrum*, *cuprum*, *alumen*, *arſenicum*; e plantarum natura,

tura, vel adſtringentia, ut *gallae*, *cortex quercinus*; vel *amara*, ut *gentiana*, *chamomelum*, *abſinthium*; vel qui utramque proprietatem, et adſtringentem et amaram, poſſidet, *cortex peruvianus*.

Sic conſiliis medendi propoſitis, et remediis commemoratis, de horum praecipuis, nam de omnibus tempus non permittit, fuſius paulo loquemur.—Quod ad

Emetica attinet, quod ea duobus medendi conſiliis accommodentur,quo clarius intelligatur, eorum communem actionem paucis explanabimus.

Emetica plena doſi data, ſupra, et ſaepe, pylorum tranſeundo, infra etiam purgant.

Eadem ſaepe vigore et robore aliquamdiu poſt vomendi actionem permanente nervoſum genus impertiunt *.

Item citra vomitum, nauſeam ſolum faciendo, et ideo parcius data, quae parcitas in aliis major, in aliis minor tamen eſt, humores ad ſummum corpus potenter revocant, ibidem ſpaſmum reſolvunt, et varias ſecretiones, praecipue cutaneam, adaugent.

Ergo, cum hi poſteriores emeticorum effectus

* Pringle's diſeaſes of the army, pag. 293. 306.

fectus ſint, quare, cum ante acceſſionem data ſunt ſpaſmum ſuperando, illam multam adlevant, aliquando ei omnino occurrunt, ratio in promptu erit, quin et iidem eorum in genere nervoſo effectus, paulo ſaepius iterati, ſaepe morbum funditus ſuſtulerunt.

Neque minus, excretiones promovendo, et vaſa excernentia emulgendo, ad viſcerum congeſtiones, quae toties in hoc morbo adveniunt prohibendas, inſuper valent.

Porro, largius ut dictum eſt data, humores, qui adeo in ventriculo et inteſtinis abundare ſolent, Emetica etiam ejiciunt; verum hac mente quamprimum poſt coeptum morbum danda ſunt. Eadem ſaepius repeti prout ventriculi adfectus, cibi faſtidio, nauſea, malo oris ſapore, et ſimilibus notis, poſcere videbuntur, convenit.

Quos omnes effectus optime praeſtat tractabile tartarum emeticum, quod vel largo dari ad vomitum movendum, vel parvis portionibus ab octava parte ad dimidiam grani, viceſimo vel triceſimo quoque minuto, ad vomitum uſque, cauſa ſpaſmi ſolvendi, oportet.

Sales Neutri.——Salium neutrorum in intermittentibus febribus utilitas in antiſeptica, ſedante, refrigerante, et plerumque al-

vum

vum purgante facultate conſiſtit. Vis antiſeptica adverſus tertianas regionum calidarum potens eſt; quippe quae fermentum putridum in primis viis latum corrigat, cum correctum, vis alvum purgans idem e corpore educere tendat, facultas ſedans et refrigerans diutius non permanet, citoque cerebri actionem renovat, et ad ſummum corpus revocat. Quo effectu potiſſimum hi ſales ſpaſmum moderantur, facilioremque reſolutu reddunt, et ſudorem liberiorem profundunt; e variis ſalibus, ſal ammoniacus, digeſtivus, et neutri compoſiti ex alkali volatili, qui compoſitis ex fixo praeſtant, potiſſimum adhibentur; quorum ſi virtus, ut nonnullis placet, ſtatu efferveſcente augetur, quo in ſtatu, et dati ſunt, id a copia aeris mephitici in ventriculo ſic generati pendeat, neceſſe eſt; quippe qui, ſedante vi, cerebri renovatam actionem augere; antiſeptica putredinis periculo reſiſtere poſſe videatur: Ad

Antispasmodica,——pertinens opium, in acceſſione datum, optimum eſſe Cel. Lind, qui plurimum in his morbis verſatus eſt, anno MDCCLXVI comperit. Idem, cum in apyrexia daretur, ne minime quidem profuiſſe; cum in frigore adhiberetur, in uno aut altero ſingulari homine, e trecentis ac amplius, ac-

ceſſionem tollere viſum eſt; cum vero hora poſt coeptum calorem dimidia adminiſtraretur, plerumque praeſentem opem tuliſſe, acceſſionem abbreviaſſe et leniiſſe, capitis dolorem ſummoviſſe, cutis ardorem extinxiſſe, mox ſudorem toto corpore, cum grata cutis mollitie, profudiſſe, et poſt placidum et recreantem ſomnum, quem ſaepe inducit, vigilantem demum magna ex parte ab omnibus moleſtiis liberaviſſe, et, morbo pro tempore ſic interciſo, opium corticis Peruviani uſui commode viam ſternit. Et praeterea, hanc medicinam, febris magnitudinem frangendo, et diuturnitatem imminuendo, adeo illaeſam valetudinem relinquere, ut nullus hydrops, icterus nullus ſequeretur, idem Cl. Vir adjecit.

Sanguinis detractio——Licet minus ad intermittentibus medendum pertineat, ſaepe tamen ad quaedam levanda requiritur; nam ſive inquinamenta vel contagio, inſtar opii pauluIi dati, vim ſtimulantem exſerunt, magiſque ſi ea vis in habitum phlogiſticum convertitur, quo in caſu, ſaepe primo quoque tempore phrenitis exiſtet, ſanguis detrahendus

dus eſt. Neque id omittendum, ſi frigoris tempore, in eo qui plenus eſt, ſanguis in interiora ruens periculum intentat. Item adverſus periculum ſub calore, ne ſanguis rarior factus vaſa diſrumpat, Cel. Van Swieten idem remedium ſuadet. Illuſtriſſimus Joannes Pringle tertianas, interpoſita remiſſione tantum, ſanguine miſſo, in eaſdem rite intermittentes mutatas, dicit: Id factum, in habitibus phlogiſticis, in quibus ſanguinis miſſio prodeſt, putandum eſt; ad quam, e contrario, in corporibus ad putredinem vergentibus, raro aut nunquam decurrendum.

Postremo, quod ad tempus detractionis attinet, licet res ſupra de frigore relata eam aliquando requirat, tamen nunquam in frigore praeſente, aut inſtante, et quolibet alio morbi tempore, vel in pyrexia, vel apyrexia, fieri tuto poteſt.

Licet autem ſupra emetica, aliquando pylorum tranſeundo, infra etiam purgare, et ſic humores nocentes undique e primis viis ſecum auferre, dicta ſint; tamen cum ea hanc proprietatem minus valide praeſtent, ad alia, quae ad hunc effectum ſua magis natura accommodantur, fugiendum eſt: Ea autem

Cathar-

Cathartica ſunt; quorum, pro coelorum temperie, diverſitate, delectus eſt habendus. Cum igitur, ſub coelis calidis, primarum viarum ſordes, ſi non ejiciuntur, morando in magis putridas vertantur, et corpus haud leviter irritent: Item prae caeteris humoribus, bilis acris reddita per inquinamenta vel contagionem ſepticam quaſi naturam acquirat, ſordes quam maxime depellendae ſunt. Quod autem ad purgantium genus attinet, illarum regionum medici maxime refrigerantia reſpondere, uſu compererunt; cujuſmodi fructus, ſales neutri, tartari chryſtalli, et ſimilia, ſunt.—Quae omnia canalem alimentarium minus ſtimulant, omnia putredini reſiſtunt; ideoque imprimis utilia: Itaque iis et accuratius et longius per morbi curſum utendum eſt.

Contra, in plagis frigidioribus, ubi ſordes minus acres ſunt, et minus in putredinem pronae; ideo minus de antiſepticis remediis ſolliciti ſumus, minus etiam diuturnum purgantium uſum quaerimus: Itaque ſemel alvum, ante tonica data, purgaſſe, ſed adverſus torpentia magis noſtra corpora magis ſtimulantibus rebus convenit; cujuſmodi ſunt, aloes, rhabarbarum, jalapium, et id genus alia.

Eorum

Eorum tamen ſtimulus intra modum conſiſtere debet: Ergo doſes nimiae non eſſe debent; ne acrius agendo, ideoque corpus debilitando, et vires frangendo, pro medicamentis noxae ſint, et difficiliorem ſolutu morbum reddant.

Cathartica, de quibus dictum eſt, ſive in calidis ſive in frigidis plagis adhibita, praeter jam memoratos effectus, alia commoda promittunt; nam ad ſpaſmum, pariter in inteſtinis, ac in ſummo corpore nocentem, reſolvendum, varia vaſa excernentia, in eum canalem ſe aperientia, emulgenda, et congeſtiones, toties in hoc morbo incidentes, prohibendas, ſummopere etiam valent.

Quin et, ſoluto jam morbo, leniter alvum ſolventibus, quo minus hujus ſaevities irritans, cum aliis noxis conjuncta, ad redeundum morbum pertineat, opus aliquamdiu erit.

Jamque ad medicamenta, quae ad morbo radicitus medendum pertinent, tranſiunti, cum, in neceſſaria hujus diſputationis de longa re brevitate, omnia comprehendere parum liceat; ita quaedam, de maxime efficaci, et

et prae caeteris memorabili remedio, nempe cortice peruviano, dixiſſe contentus ero.

Corticis peruviani—Magis magiſque fama ſecunda eſt, ut opinor, quia idonea ejus tractatio magis nobis innotuit; nam, licet ab imperitiore tractatum, ut multa alia medicamenta, nocere non diſſimulandum ſit; tamen, in manibus medici prudentis, nihil magis tutum, aut utile, compertum eſt.

Cum viſcerum obſarctiones, hydropes, icterum, et alia mala, longe cortex facere a multis dictus ſit; id factum, quia morbus ſuum curſum decurrere permiſſus ſit, et medentem timor a maturiore remedii uſu abſterruit, jam experimentis compertum eſt.

Supra dictum eſt, quaedam ante hunc datum corticem auxilia in uſu vocanda; quae, ſi, ut ſaepe in calidioribus locis fit, neceſſitas urget, in prima acceſſione et apyrexia prima adminiſtrari; ſatiſque temporis, quo cortex ad ſecundae acceſſioni occurrendum praebeatur, interponi oportebit.

In plagis vero ſeptentrionalibus, ubi neque adeo rapide vis morbi creſcit, iſque raro formam malam aſſumit, minus ad ſecundae acceſſioni obviam eundum ſollicitudine erit opus. Verum,

rum, ne in hujuſmodi quidem locis, et morbo vel leniſſimo, is in longius decurrere permittendus, niſi in uno, de quo mox agam, caſu, eſt. Quia hoc ubi ſit, ne mala effecta ſupradicta trahantur, et morbus, per conſuetudinis vim, uſque repetere pergat, periculum eſt. De qua re duo praecepta communia proponam.

Primum igitur, intermittentes, ſi eum adficiunt qui nullo priori morbo ſimul laborat, nullo modo percurrere ſinendae ſunt. Falſum enim eſt, renovationem acceſſionum harum febrium eſſe, quaſi varium vitae genus, quod Celsus * ad vitae longinquitatem conciliandam praecipit. Vitae enim varietas nullo alio modo mihi, ad ejus longinquitatem facere, quam a remotis morborum cauſis magis defendendo, videtur : Quod acceſſiones intermittentium adeo non faciunt, ut, e contrario, partim morbos protinus creent, partim, corpus debilitando, id aliis deinde opportunum relinquant.

Porro, non ſolum in regionibus calidis, ubi, ut dictum eſt, adeo cito formidandus eſſe, incipit, verum etiam in frigidis, ubi autum- nali

* Lib. I. cap. I.

nali tempore incidit, et a putredine alienus non eſt, morbus praecidendus eſt.

Neque ab his duobus praeceptis ulla morbi ſpecies excipienda eſt, praeter tertianam legitimam, verno tempore incidentem, cujus cauſae remotae minus graves ſunt, et quo affectus homo aliquo ſimul morbo, quem intermittentes tollere poſſe notae ſunt, ut capitis doloribus, epilepſia, paralyſi, hypochondriaſi, ventriculi vitiis, aſthmate, et cordis palpitationibus, afficitur.

Verum etiam, hos morbos tollendi cauſa, tertiana legitima, quam excipimus, non in infinitum procurrere, ſed pro medicina adminiſtrari; et, niſi proficere videbitur, ſiſti etiam debebit; ſimul medicamenta lenientia ſupra memorata, prout opus erit, adhiberi, et in locum, cauſarum remotarum expertem, homo deportari.

Praecidendi igitur intermittentium curſus neceſſitate demonſtrata, ad remedium quo id certiſſime fiat, corticem peruvianum, recurrendum eſt.

Hic, inter pleroſque convenit, ex amara, adſtringente, et quodammodo aromatica virtute, conſtat.

Idem

Idem noſtra corpora, praecipue per tonicam, partim antiſepticam proprietatem, adficit; quem pro tonico agere, affectus ejus in arterias quarum actio citatior eſt, et in omnibus phlegmaſiis nocens, contra, nervis debilitatis, ideoque arteriarum tono imminuto, bonus argumento eſt. Rurſus antiſepticam ejuſdem potentiam experimenta Pringleana clare demonſtrant. Qui uterque effectus in intermittentibus edi compertus eſt.

Causæ remotae, ut ſupra eſt oſtenſum, intermittentium, in cerebrum et nervos ſedante proprietate agunt; eaque debilitatem ſeu atoniam, quae morbum funditus continet, infert.

Hanc atoniam tonica corticis peruviani virtus auferendo, acceſſionum reditum prohibet. Utque ſedans in nervos cauſae nocentis effectus praecipuus affectus eſt; ita tonica corticis virtus hujus praecipua actio eſt.

Porro, ut inquinamenta vel contagio. quod ſupra quoque monſtratum eſt, pro fermento ſeptico, praeſertim in regionibus calidioribus, agunt, et in primis viis humorum in putredinem vergentium abundantiam gignunt; ita corticem peruvianum, qui potenter antiſep-

ticus eſt, virtute antiſeptica intermittentium curationem juvare, et alia eodem pertinentia, et putredini reſiſtentia, qualis fructus, ut ſupra dicta ſunt, ſuam opem conferre manifeſtum eſt.

Cujus de ratione dandi ut pauca loquar, quo certior effectus ſit, quam plurimo dato opus eſt; exiguum enim aliquid datum nihil proficit. Hac in regione, nihil infra drachmas ſex, vel unciam unam, acceſſionem febris intermittentis prohibet; neque modum corticis dandi, niſi ventriculus, quicquam fere ſtatuit. Qui ſi tantum reſpuit, quantum, uno tempore acceptum, ad occurrendum acceſſioni ſatis ſit, portiones plures quam proxime inter ſe adminiſtrentur. Quippe cum, duarum horarum, quam quatuor, ſpatio, uncia data multo plus proficiat; eaedem, quam proxime acceſſionem futuram datae, ſummo ſunt auxilio: Itaque eadem uncia intra ſex vel octo horas ante acceſſionis initium, quam in duodecim vel quindecim horas delata, praeſentiori longe auxilio eſt. Unde diſci poteſt, ut reliquae portiones ſingulae ſingulas drachmas non exceſſerint, noviſſima, quo jam

inſtanti

inſtanti acceſſioni potentius obviam eat, binis, ſi fieri poteſt, conſtari debet *.

Quod ad formam, qua cortex peruvianus rectius datur, attinet, ſiccus et contritus certiſſimus eſt. Cujus formae, ad nauſeam ſaepe e ventriculo medicamentum rejicientem tegendam, caffe, lac, cereviſia Thameſenſis, et ſimilia alia, adhibita ſunt. Quibus omnibus haud paulo tenue cruſtulum praeſtat. Quod ſi forma liquida magis placebit, pulvis cum gummi arabico quam exiliſſime atteri, deinde aqua diffundi, debet. Quo fit, ut, in aqua ſuſpenſus, aeque ac decoctus, facile ac blande devoretur; ſolidae formae proximum extractum eſt; quod optime aqua aut ſpirituoſo liquore fit. Quibus ſpem medici fruſtrantibus, decoctus cortex uſurpatur; qui liquor, ut De Haen vult, ne turbidus ventriculum offendat, percolari debet. Quod ſi nulla harum formarum alicui tolerabilis erit, idem medicamentum in alvum immitti, ſed altera parte plus quam ore, oportet.

Cortex peruvianus, quo tempore primo datur, ſaepe alvum, adeoque purgat, ut hanc ſiſtendi neceſſitas ſit: Ad quod efficiendum, paululum opii optimum eſt.

Cortici

* Vide Cul. praelect.

Cortice peruviano ſic ut praemonſtravi adminiſtrato, praecipue poſt alia, de quibus quoque retuli, auxilia adhibita, raro intermittentes non cedunt, raro non tolluntur. Qui, ſi quando tamen fruſtra eſt, alia, quae haud facile hic comprehenderem, experienda ſunt.

ERRATA.

Pag. 2. l. 8. deduxerunt *lege* diduxerunt.
Ib. l. 11. referre *lege* referri.
p. 4. l. 5. falli *lege* fallere.
p. 7. l. 7. moleſta *lege* moleſto.
p. 16. l. 1. and 2. alia *lege* aliis.
p. 24. l. 11. purgato *lege* purgata.
p. 27. l. 13. replentes *lege* replentis.
p. 28. l. 21. *poſt* actione, *adde* cerebri.
p. 32. l. 9. adveniunt *lege* eveniunt.
p. 33. l. 4. latum *lege* latens.
ib. l. 9. Spaſmum *lege* Spaſmo.
p. 35. l. 20. pro Emetica *lege* Purgantia.
p. 36. l. 2. temperie *lege* temperiei.
p. 37. l. 17. Saevities *lege* durities.
ib. l. 18. Redeundum *lege* Reducendum.
p. 38. l. 11. pro alia mala, longe, *lege* alia mala longa.
ib. l. 15. abſterruit *lege* abſterruerit.
p. 41. l. 3. affectus *lege* effectus.
p. 42. l. 22. delata *lege* dilata.
p. 43. l. 2. conſtari *lege* conſtare.
p. 44. l. 6. comprehenderem *lege* comprehenderim.